

T.C.
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI
HAYAT BOYU ÖĞRENME GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

AİLE OKULU PROJESİ

*AKRAN
İLİŞKİLERİ
DERS PLANI*

PROJE - PROGRAM BİLGİ KARTI

KURSUN ADI	AİLE OKULU PROJESİ
TEMA ADI	Akran İlişkileri
SÜRE	4 Saat
HEDEF KİTLE	Yetişkin Eğitimi / Eğitici Eğitimi (Sınıf Öğretmenleri, rehber öğretmenler, farklı branşlardaki öğretmenler)

AKRAN İLİŞKİLERİ DERSİ ANA BAŞLIKLARI

- Akranın Anlamı, Etimolojisi, Tarihi Seyri
- Akran Kelimesinin Günümüzde Çağrışımları ve Algılar
- Akran İlişkilerini Anlamak İçin Çoklu Disiplin Gerekliği
- Akran Zorbalığı Türleri ve Nedenleri
- Akran Zorbalığının Yol Açtığı Sorunlar
- Akran İlişkilerini İyileştirme ve Geliştirme Stratejileri

1. BÖLÜM

KAZANIMLAR

- **Akran kavramını tanımlar.**
 - *Akran kelimesinin zihinde ilk anda çağrıştırdıkları ve kamuoyunun akranı birlikte kullandıkları kelimeler üzerine düşünür.*
 - *Kavramın sözlük anlamı ve etimolojisini öğrenir.*
 - *Akran kavramının etimoloji ve tarihi akış bakımından olumsuzlukla ilişkilendirilmediğini, kadim metinlerde bütünüyle olumluluk içerecek şekilde kullanıldığını öğrenir.*
 - *Halk arasında ve ekranlarda akran kelimesinin zorbalık başta olmak üzere olumsuz anlamlarla yoğun kullanımı üzerinde düşünerek, nedenlerini tartışır, bu eğilimin doğru olmadığını anlar.*
 - *Akran konusunda doğru yaklaşım sahibi olmak ve akran ilişkilerinde olumlu olumsuz unsurları bütüncül bir yaklaşımla görebilmek için farklı disiplinlerin imkânlarından faydalanmak ve farklı araştırma verilerini takip etmek gerektiğinin bilincine ulaşır.*
 - *Akran ilişkilerine bütüncül yaklaşım için konunun Akran İlişkileri genel başlığı altında incelemenin daha kapsayıcı olduğunu kavrayarak son yıllarda yaygınlaşan Akran Zorbalığı ifadesinin konunun üst başlığı olmaması gerektiğini öğrenir.*
- **Akran zorbalığını tanımlar**
 - *Akran zorbalığını tanımlar, bir ilişkinin zorbalık olabilmesi için gereken şartları öğrenir.*
 - *Akranlar arasındaki olumsuz her ilişkiyi akran zorbalığı olarak tanımlamamanın gerekliliğini kavrar.*
 - *Dil zenginliğimizin farkında olarak, akranlar arasındaki bir ilişkiyi zorbalık olarak tanımlamadan önce kavga, şiddet, anlaşamama, tartışma, çatışma, kırgınlık, kızgınlık, laf atma, itişme kakışma gibi hallerden biri olup olmadığının araştırılması gerektiğini anlar.*
 - *Olumsuz ilişkinin türüne göre izlenilecek yöntemin farklılaşacağını bilir. Bundan dolayı zorbalık olmayan bir durumu zorbalık olarak tanımlamanın sakıncalarını derinlikli biçimde algılar.*
- **Akran zorbalığı türlerini öğrenir.**
 - *Akran zorbalığı türlerini öğrenir; bir zorbalığın birden çok türle ilişkilendirilebileceğini kavrar.*
 - *Zorbalık türleri arasında yer alan siber zorbalığın teknolojik*

dönüşüm öncesi zorbalık tasniflerinde yer almadığının farkında olarak, tasnifin zamanla değişebileceğinin ayrımına varır; bundan dolayı literatür takibinin önemini kavrar.

- **Akran zorbalığının nedenlerini öğrenir.**
 - *Akran zorbalığının sosyal, kültürel, psikolojik nedenleri olabileceğini düşünerek, nedenlerin çeşitli olacağını öğrenir.*
 - *Her zorbalık türünün özel nedenleri olmasının yanı sıra, ailenin zorbalığı telkin, teşvik, önleme veya engellemede rolünü yeniden kavrar.*
 - *Psikolojik ve fiziki sağlamlıktaki eksikliğin, zorbalığın ve zorbalık karşısında savunmasız kalmanın temel neden olduğunun bilincine varır.*
 - *Çocukluktaki bir eksikliğin, yanlış yönlendirmenin, aşırı koruyuculuk veya ihmalin zorba kişiliğine neden olabileceği gibi mağdurluğa yatkınlığı da artırabileceğini anlar.*
- **Akran zorbalığının yol açtığı sorunları öğrenir**
 - *Akran zorbalığının hem zorbada hem kurbanda birden çok geçici veya kalıcı soruna yol açtığını, bu sorunların bir kısmının başka insanları da etkileyecek biçimde kök soruna dönüşebileceğini kavrar.*
 - *Zorbaliğe uğrayan ile empati yapmak ve ona yardımcı olmak kadar zorbanın zorba kişiliğe sahip olmasının nedenleri üzerinde de düşünmenin ve araştırmanın gerekliliğini bilir.*
 - *Zorba, engellenmediği veya rehabilitasyonu sağlanmadığı zaman, sorunun okul sınırlarını aşarak toplumu tehdit edecek boyutlara ulaşabileceğini kavrar.*
 - *Zorbaliğe uğrayan kurbanın / mağdurun sorunlarını giderip rehabilitasyonunu sağlarken zorbanın da bulunduğu kötü durumdan kurtarılması için çalışmanın gerekliliğini anlar.*
- **Aile, arkadaşlık, alt ve üst sınıf dayanışması ve sokağın akran ilişkilerinin gelişiminde ve iyileştirilmesindeki önemini kavrar.**
 - *Hayatın doğal akışında zaten olumlu tezahürleri olan akran ilişkilerinin geliştirilmesinin zorbalık ve şiddet dâhil pek çok olumsuzluğu azaltacağını öğrenir.*
 - *Akranlar arasındaki olumlu ilişkileri geliştirebilmenin temel şartları arasında ihmalkâr veya aşırı korumacı aile olmak yerine rehber aile olmanın önemini kavrar.*
 - *Akran ilişkilerini iyileştirmek için aşağıda belirtilen hususların da önemli olduğunu bilir:*
 - *Rolünü çalmadan ve onun yerine müdahale etmekten kaçınarak, sorunlu durumlarla baş edebilmesi için çocuğa*

destek olmak.

- Okulda sınıf içi ve sınıflar arası ilişkilerde akran dostluğu, akran arkadaşlığı, akran işbirliği, akran öğreticiliği, akran dayanışması, akran sevgisi ve saygısı gibi ilişkilerin yerleşmesini sağlamak.

- Alt üst sınıflar arasında da öğreticilik, rehberlik, arkadaşlık, abilik, ablalık, sevgi saygı kültürünün devamını sağlamak.

- Son yıllarda büyükşehirlerde yaygınlaşan çocuğu sokağa çıkarmamanın şehirleri (sokakları, meydanları, parkları...) çocuksuz yapacağını farkında olarak çocukların arkadaşları ve aileleriyle sokaklarda olmasının gerekliliği.

- **Psikolojik ve fiziki sağlamlığın, akran ilişkilerinin gelişiminde ve iyileştirilmesindeki önemini kavrar.**
 - *Akran ilişkilerinin dengeli olması, kişinin zorba veya mağdur olmaması için psikolojik, ruhi, fiziki-bedeni sağlamlığın şart olduğunu, bunların büyük ölçüde çocukluk ve gençlik dönemlerinde kazanıldığını öğrenir.*
 - *Çocuklar ve ergenlerde kimlik gelişiminin önemini kavrar, 5 yaşına kadar 3, 19 yaşına kadar 5 evrenin tamamlandığını farkına vararak, çocukluk ve gençlik dönemlerinin kişilik bakımından hayatı boyunca insanı etkileyeceğini kavrar.*
 - *Bilim, sanat, meslek, hobi, spor ve oyundan geri kalmamanın, izcilik ve kulüp faaliyetlerine katılmanın psikolojik, ruhi, fiziki-bedeni sağlamlığa katkı sağladığının farkına varır.*
 - *Aile, mahalle, şehir, memleket ve benzeri aidiyetlerin psikolojik sağlamlığın sürdürülmesinde etkili olduğunu öğrenir.*
 - *Deprem, sel, salgın, darbe, savaş, göç gibi olağanüstü şartların, olumsuzlukların yanı sıra fevkaladelik tecrübesi kazandırabildiğini, bu tecrübenin psikolojik ve fiziki sağlamlığı olumlu etkileyeceğini öğrenir.*
- **Gönüllülük, iyilik ve hayırseverliğin insan/akran ilişkilerinin gelişiminde ve iyileştirilmesindeki önemini kavrar.**
 - *Bencillik ve yalnızlaşma gibi akran ve insan ilişkilerini olumsuz etkileyen hâllerin giderilmesinde gönüllülük, iyilik ve hayırseverliğin olumlu etkileri olduğunu öğrenir.*
 - *Gönüllülük, iyilik ve hayırseverliğin işbirliği, yardımlaşma, dayanışma, empati başta olmak üzere iyi hasletler kazandırdığını hatırlar.*
 - *Okullarda kulüp faaliyetlerinde veya özel etkinliklerle çocuklar ve gençlerin kendi kararlarıyla gönüllülük, iyilik ve*

hayırseverlik organizasyonları yapmasının gerekliliğini kavrar.

- *Günümüzdeki çocuklar ve gençlerin gönüllülük faaliyetlerine yatkın olduğunu; Kızılay, Yeşilay, TDV, TEMA gibi kuruluşlarda binlerce gencin gönüllü olduğunu; Türkiye'nin gönüllülük yaş ortalamasının düşük olduğunu öğrenerek, "gençler bencil" gibi suçlamaların yapılmaması gerektiğinin farkına varır.*
- **Akran ilişkilerini anlamak için çocuk fikrini öğrenmenin ve alanla ilgili araştırmaları takip etmenin önemini kavrar.**
 - *Akranlık başta olmak üzere kendilerini ilgilendiren konularda çocuk ve genç fikrini bilmenin onları anlamanın şartları arasında olduğunu kavrar, onlarla istişare eder, onları dinler.*
 - *Türkiye'de üniversiteler ve araştırma kuruluşları tarafından eğitim, çocuk, genç, aile araştırmaları yapıldığını, bu araştırmaları takip etmenin ve verilerini müzakere etmenin akran ilişkileri başta olmak üzere çocuk ve genç hâllerini anlamada önemli katkıları olacağını öğrenir.*
 - *Araştırmalarda çocuklar ve gençlerin beklentilerinin güven, dürüstlük, sevgi, anlaşılma ve iletişim olduğunu; anlaşmazlıkları olsa da hatta kavga bile etseler arkadaşlıklarını sürdürdüklerini; her olumsuzluğu zorbalık olarak tanımlamadıklarını; çocukların birbirlerine güvenme ve iyi geçinme oranlarının yüksek olduğunu öğrenir.*
 - *Akranlar arasında oran bakımından az olan şiddet ve zorbalık durumlarının da önemli olduğunu unutmayarak bunların azaltılması için akranlık kültürünün geliştirilmesinin gerekliliğini kavrar.*

DEĞERLER VE BECERİLER

Aile Okulu Akran İlişkileri programına katılan bireylere akranlığı anlama, akran ilişkilerini farklı ve çoklu bakış açısıyla kavrama, akranlığın olumsuzluktan çok olumlu ilişkiler içerdiğini ve çocukların akranlıkta olumluluktan yana eğilimli olduğunu; literatür takibinin süreklilik gerektiği, alanla ilgili nicel ve nitel araştırmaların periyodik izlenmesinin önemi, korkutarak değil iyi ilişkilerin modellenerek geliştirilmesi gerektiği, böylece akranlar arasındaki kötü hâllerin azalacağı ve iyiliğin artacağı yaklaşımının benimsenmesi hedeflenmiştir.

**YÖNTEM VE
TEKNİKLERİ**

Anlatım, karşılıklı soru cevap, düşünce ve beyin fırtınası, tartışma, bireysel veya grup oyunu, film kesiti izleme ve yorumlama, örnek olay çözümleme, toplumsal kabulleri gözden geçirme, yanlış bilgi ve algılara ayna tutma, araştırma sonuçları ve veri analizi,

**KULLANILAN
EĞİTİM
TEKNOLOJİLERİ-
ARAÇ,
GEREÇLER VE
KAYNAKÇA**

Akıllı tahta, projeksiyon, ses sistemi, sunum, sahne.

Alan araştırmaları, sayısal veriler, grafikler.

Kitaplar, YÖK Tez Merkezi kaynaklı tezler, akademik makaleler.

Deneyimler, hatıralar.

2. BÖLÜM

ÖĞRETME, ÖĞRENME ETKİNLİKLERİ VE PROGRAM AKIŞI	Süre	İçerik	Etkinlikler
	1. Saat	AKRANIN ANLAMI, ETİMOLOJİSİ, ÇAĞRIŞIMLARI, ÇOKLU DİSİPLİN GEREKLİĞİ <ul style="list-style-type: none"> - Akran kelimesinin çağrışımları - Akran kelimesinin toplumda “zorbalık” ile kullanım sıklığı nedenleri ve yanlışlığı - Akran kelimesinin anlamı, etimolojisi ve tarihi seyri - Akran zorbalığı yerine Akran İlişkileri başlığını kullanmanın önemi. - Akran ilişkilerine çoklu disiplin, farklı veriler, farklı bakış açıları ile yaklaşım. - Akranlıkla ilgili kavramların çokluğu. 	Tanışma. Çağrışım oyunu. Olumlu olumsuz oyunu. Soru cevap. Anlatım, Beyin fırtınası, Tartışma.
	2. Saat	ZORBALIK TÜRLERİ VE NEDENLERİ <ul style="list-style-type: none"> - Akran zorbalığının ayırt edici özellikleri - Akranlar arasındaki olumlu ve olumsuz ilişkileri tanımlayan kelimeler. - Akran zorbalığı türleri - Akran zorbalığının nedenleri 	Soru cevap, Anlatım, Tartışma, Olay analizi. Hatalı örnekler analizi. Deneyim ve hatıra.
	3. Saat	AKRAN ZORBALIĞININ YOL AÇTIĞI SORUNLAR <ul style="list-style-type: none"> - Zorbalığın zorbada ve kurbanda yol açtığı sorunlar. - Sorunları gidermek, zorba ve mağduru kazanmak. - Zorbalık ve mağduriyet sürerse ortaya çıkacak ileri sorunlar. 	Soru cevap, Anlatım, Tartışma, beyin fırtınası Hatalı örnekler analizi. Deneyim ve hatıra.
	4. Saat	AKRAN İLİŞKİLERİNİ İYİLEŞTİRME VE GELİŞTİRME STRATEJİLERİ <ul style="list-style-type: none"> - Aile, arkadaşlık, alt ve üst sınıf dayanışması, sokağın çocuklu olması. - Çocukluğun iyi geçirilmesi, psikolojik ve fiziki sağlamlık. - Gönüllülük, iyilik ve hayırseverlik, işbirliği, akran öğretimi, güven, sevgi vb. - Çocuk ve genç fikrini öğrenmek. - Alanla ilgili araştırmalar. - Kültür, sanat ve sosyal faaliyetlerden faydalanmak. 	Soru cevap, Anlatım, Beyin fırtınası Hatalı örnekler analizi. Deneyim ve hatıra. Anket veri analizi. Film kesiti izlemek. “Sen olsan ne yaparsın?” temalı olay analizi.

3. BÖLÜM

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

- Katılımcıların programdan edindikleri temel bilgi birikimleri gözlenir.
- Anlatılanlardan anladıklarını ölçmeye yarayacak sorular yöneltilir.
- Konuyla ilgili kitap, makale, film önerileri istenerek programa dair kazanımları ve birikimleri gözlemlenir.
- Bir örnek olay üzerinden çözüm alternatifleri dinlenilerek kazanımları ve becerileri anlaşılır.
- Aile Okulu Programı sınavındaki başarısı değerlendirilir.

EROL ERDOĞAN

İlahiyatçı – Sosyolog

ARGETUS Araştırma Danışmanı

AİLE OKULU PROJESİ EĞİTİMCİSİ